

OPINIE

Begrotingsbeleid

Klimaatcrisis moet focus zijn van nieuw monetair beleid

Na de hypotheekcrisis die begon in 2007-2008 en de eurocrisis van 2010, zijn we ons steeds meer bewust geworden van de twee huidige ecologische crises waarin we ons bevinden: de energie- en klimaatcrisis en de voedsel- en gezondheidscrisis.

Waar deze laatste zou kunnen worden aangepakt door beleidsmaatregelen, vereist de energiecrisis veel meer: namelijk enorme investeringen. Als de mensheid wil ontsnappen aan een wereldwijde temperatuurstijging van 2 graden celcius tegen 2030, dan moet ons model van consumptie en productie *nu* veranderen, met als doel een maximum aan de uitstoot van broeikasgassen in 2020.

Deze laatste doelstelling is dé grote uitdaging bij de volgende verkiezingen voor het Europees Parlement en voor de groene beweging, die de meer bewuste politieke kracht vormt als het gaat om zowel de sociale impact van crises als het bestrijden van de klimaatcrisis.

Enkel een monetair- en kredietbeleid zou niet voldoende zijn. In de jaren '30 van de vorige eeuw was de daadwerkelijke verandering die de *New Deal* van president Roosevelt teweegbracht een hoger aandeel van de lonen in het nationaal inkomen, een veel groter federaal budget en de oprichting van een verzorgingsstaat. Hetzelfde zou moeten gebeuren in een duurzaam Europa. Je kunt wel geld in een economie pompen, maar er zal niets veranderen als de effectieve vraag niet toeneemt. En het realiseren van een energietransitie (om te kunnen omgaan met klimaat- en nucleaire risico's) vereist een economie waarin nieuwe leningen gekanaliseerd worden in reële investeringen. Dit in tegenstelling tot de Europese beleidsmix van de afgelopen tien jaar.

Dit artikel richt zich verder op de monetaire aspecten van het financieel beleid.

Werkgelegenheid

De wettelijke doelstellingen van de Amerikaanse Federale Bank (Fed) zijn tweeledig: het waarborgen van prijsstabiliteit *en* groei van werkgelegenheid. De euro, daarentegen, werd geïntroduceerd door de Europese Centrale Bank (ECB) met als voornaamste doel het tegengaan van inflatie, zónder een doelstelling om de werkgelegenheid te vergroten. Bovendien mag de ECB regeringen niet direct financieren. Achterliggende idee was het tevreden stellen van de Duitse publieke

opinie, die getraumatiseerd was door de enorme inflatie in de jaren '20. Om inflatie te verminderen, moest er minder geld in omloop komen. De eerste president van de ECB, Wim Duisenberg, hield zich aan deze regels. De volgende president, Jean-Claude Trichet, volgde in eerste instantie hetzelfde beleid, om de "gelooftwaardigheid van de euro te verankeren". Tot de crisis begon...

Opkopen van schulden

Van 1999 tot 2009 deed ik een aantal keer verslag voor het Economisch en Monetair Comité van het Europees Parlement over de ECB en Europese Investeringsbank (EIB), en over de richtlijn *'Prudential rules and supervision of financial conglomerates'*. →

Een deel van de Europese publieke opinie wil niets liever dan de 'luie' landen straffen, net zoals de Belgische en Franse publieke opinie Duitsland wilde straffen na de Eerste Wereldoorlog

Econoom en ingenieur **Alain Lipietz** was van 1999 tot 2009 namens de Franse Groenen lid van het Europees Parlement. Hij was onder meer adviseur van de economische commissie van de Groenen.

→ Groenlinks wil dat de Europese Meerjarenbegroting consistent is met het Klimaatakkoord van Parijs. Geen enkele euro die de EU uitgeeft, mag in strijd zijn met deze klimaatdoelen. Minstens de helft van de EU-begroting moet ten goede komen aan het halen van het Klimaatverdrag.

rates' ('Prudentiële Regels en Supervisie op Financiële Conglomeraten'). Tijdens een discussie met Trichet en de president van de EIB, Philippe Maystadt, raakte ik onder de indruk van hun steeds groter wordende begrip voor de problemen.

Trichet zette een eerste stap door het loslaten van de regel dat de geldhoeveelheid niet mocht groeien. Daarnaast stelde hij als inflatiedoel 'dichtbij maar minder dan 2%', waarmee hij de voordelen erkende van een lichte inflatie voor het soepel draaien van de economie. Geconfronteerd met de economische *crash* van 2008, verlaagde hij de rente drastisch en begon de ECB op grote schaal staatsschuld van regeringen binnen de eurozone op te kopen, het zogeheten *quantitative easing*.

Dit tot grote opluchting van private banken bij wie met name Zuid-Europese regeringen veel riskante staatsschulden hadden uitstaan. Net voor uitbraak van de eurocrisis waren deze schulden nog enorm toegenomen toen regeringen vanaf 2008 massaal private

banken en verzekeraars moesten redden, die geconfronteerd werden met de gevolgen van de Amerikaanse hypotheekcrisis en de *Lehman crash* van september 2008. Het gevolg van *quantitative easing* was dat de schulden van private banken nu in handen van de ECB kwamen – en daarmee van de Europese belastingbetaler. Ze werden als het ware 'vereuropeiseerd'. Met andere woorden, de risico's verschoven van private banken naar publieke nationale banken. Hierop kwam veel kritiek van orthodoxe economen van onder meer de Duitse Bundesbank. Toch was dit een nuttige stap, die een hernieuwde bankencrisis in Europa voorkwam.

Financier de ecologische transitie

Het was en bleef echter puur monetair beleid, dat nauwelijks zorgde voor meer effectieve vraag binnen de economie en niet in de richting kwam van een zo noodzakelijke *Green Deal*. Dit was de reden waarom de Groenen in het Europees Parlement een alternatief beleid eisten: massale opkoping van schulden en rentevrije leningen van het EIB, gegeven het feit dat het EIB de enige bank is die onder democratische controle staat. De investeringen van de EIB moesten voornamelijk gericht worden op de financiering van de ecologische transitie.

Meystadt stemde in met het idee, maar de jaren erna gebeurde er niets. Mario Draghi continueerde en intensiverde het beleid van Trichet: het opkopen van schulden en lage rente voor de *hele* markt (niet speciaal gericht op de stimulering van groene investeringen).

Het voorstel van de Groenen vormt nog steeds de basis voor een monetair beleid in tijden van klimaatontwrichting. Onlangs kwamen de econoom Pierre Larrourou en IPCC-lid Jean Jouzel met gelijksoortige ideeën in een 'Finance-Climate Call' die zich richt op een vermindering van de broeikasgasuitstoot met een vierde.

Schulden

Het financiële beleid wordt momenteel niet afgestemd op de maatregelen die nodig zijn voor een nieuwe, duurzame wereld. Dit is te wijten aan de last van het verleden: de redding van banken en de overdracht van riskante particuliere schulden naar publieke Centrale Banken door *quantitative easing*. We hadden maar beter kunnen erkennen dat een groot deel van deze schulden nooit meer zal worden afbetaald. Helaas werden discussies en besluitvorming gemonopoliseerd door de vraag 'hoe voor de schulden te betalen', met dramatische gevolgen voor de bevolking, voornamelijk in Zuid-Europa, en vertraging van de ecologische transitie. En ondanks enkele hervormingen (zoals de oprichting van het Europees Stabiliteitsmechanisme) blijven zelfs grote banken nog steeds zwak, mocht een nieuwe financiële crisis zich voordoen, aangezien zij (ondanks een gedeeltelijke overdracht van hun problematische kredietportefeuille aan de Centrale Banken door *quantitative easing*) nog steeds kredietverleners aan 'zwakke' landen zijn. Het probleem gaat verder dan het delen van de risico's: Europa moet het probleem oplossen door middel van het gecoördineerd annuleren en herverdelen van schulden.

Het echte probleem bij het afschrijven of herschikken van oude schulden is het risico op bankroet van kredietverleners (zoals gebeurde bij Cypriotische banken, als gevolg van een gedeeltelijke annulering van Griekse schulden). Maar er bestaan oplossingen zoals het in geld omzetten van deze 'bevroren' kredieten, wanneer een kredietbank in de problemen zit. In feite is het grootste probleem politiek van aard: een deel van de Europese publieke opinie wil niets liever dan de 'luie' landen straffen, net zoals de Belgische en Franse publieke opinie Duitsland wilde straffen na de Eerste Wereldoorlog. Wraak moet geen prioriteit hebben. Dé prioriteit is het klimaat. X